

ISBN: 978-99955-45-42-0
УДК: 338.124.4:316.42(470)

Датум пријема рада: 30.05.2023.
Датум прихватања рада: 20.09.2023.
Прегледни научни рад

АНАЛИЗА ЕКОНОМСКИХ МУЛТИЛАТЕРАЛНИХ САНКЦИЈА СА ФОКУСОМ НА РУСКУ ФЕДЕРАЦИЈУ

ANALYSIS OF ECONOMIC MULTILATERAL SANCTIONS WITH A FOCUS ON THE RUSSIAN FEDERATION

Милош Грујић

Независни универзитет Бања Лука, Република Српска, БиХ
milos.grujic@nubl.org
ORCID: 0000-0001-5566-5921

Апстракт: Циљ рада анализа међународних санкција. Око појма санкција, у контексту о којем се говори у овом раду, не постоји консензус. Међународне санкције су ненасилне, акције које поједине државе подузимају против других држава како би их присиле на промјену појединих аспеката вањске и унутрашње политике које се сматрају неприхватљивим. По томе да ли их уводи једна држава, или међународна организација дијеле се на унилатералне и мултилатералне. Санкције се обично дијеле на три облика: дипломатске (ограничење или потпуни прекид дипломатских односа међу држава, нпр. повлачење амбасадора), економске (обично се односе на забрану трговине, најчешће везану уз оружје, понекад уз одређене изузетке) те војне (различите врсте војних интервенција). Циљ рада је да се анализирају актуелне економске мултилатералне санкције са фокусом на санкције према Руској Федерацији. У раду су коришћени дескриптивна и компаративна метода, те научни чланци, објаве регулатора, веб странице релевантних институција, књиге и слично. Предмет рада је анализа међународних санкција, с посебним фокусом на економске мултилатералне санкције усмјерене према Руској Федерацији. Проблем рада је недостатак консензуса око појма санкција у контексту којим се бави овај рад, као и постојеће заблуде у стручној и широкој јавности које се односе на санкције. Истраживачко питање рада гласи: „Како економске функционишу мултилатералне санкције на Русију и како оне утичу на њу те колико су ефикасне у постизању жељених циљева?“ Рад указује на то да постоје одређене заблуде у стручној али и широкој јавности које се односе на

санкције. Закључак показује да санкције у великој мјери утичу на Русију. Ефекат је различит зависно од посматраних дијеловима популације и одређених сектора економије али највише су погођени сектори који су повезани са извозом и увозом робе. На примјер, санкције су довеле до смањења извоза нафте и гаса из Русије. Размјере тог утицаја још увијек нису посве јасне, што због недостатка и свјесног прикривања одређених показатеља и непостојања правог демократског дијалога, што због тога што ће се потпуни утицај видјети тек у скорој будућности.

Кључне ријечи: међународне санкције, економске санкције, мултилатералне санкције

JEL класификација: F51, F53, F55, F59

Abstract: The aim of the work is to analyze international sanctions. There is no consensus around the concept of sanctions, in the context discussed in this paper. International sanctions are non-violent actions that individual countries take against other countries in order to force them to change certain aspects of foreign and domestic policy that are considered unacceptable. Depending on whether they are introduced by one country or an international organization, they are divided into unilateral and multilateral. Sanctions are usually divided into three forms: diplomatic (restriction or complete termination of diplomatic relations between countries, e.g. withdrawal of ambassadors), economic (usually related to the prohibition of trade, usually related to weapons, sometimes with certain exceptions), and military (various types of military intervention). The aim of the paper is to analyze current economic multilateral sanctions with a focus on sanctions against the Russian Federation. The paper used descriptive and comparative methods, as well as scientific articles, announcements by regulators, websites of relevant institutions, books, and the like. The subject of the paper is the analysis of international sanctions, with a special focus on economic multilateral sanctions directed at the Russian Federation. The problem of the work is the lack of consensus around the concept of sanctions in the context of this work, as well as the existing misconceptions among experts and the general public that refer to sanctions. The research question of the paper is: "How do the economic multilateral sanctions on Russia work and how do they affect it and how effective are they in achieving the desired goals?" The paper indicates that there are certain misconceptions among experts and the general public regarding sanctions. The conclusion shows that the sanctions affect Russia to a great extent. The effect is different depending on the observed parts of the population and certain sectors of the economy, but the most affected sectors are those related to the export and import of goods. For example, sanctions have led to a decrease in oil and gas exports from Russia. The extent of that influence is still not entirely clear, partly because of the conscious concealment of certain indicators and the absence of a real democratic dialog, and partly because the full impact will only be seen in the near future.

Key Words: international sanctions, economic sanctions, multilateral sanctions

JEL classification: F51, F53, F55, F59

1. УВОД

Мултилатералне економске санкције су ненасилне мјере које поједине државе предузимају против других држава како би их присиле на промјену појединих аспеката вањске и унутрашње политике које се сматрају неприхватљивим. Оне се уводе када се ради о више држава које заједно уводе санкције против неке друге државе. Санкције се обично дијеле на три облика: дипломатске (ограничење или потпуни прекид дипломатских односа међу држава, нпр. повлачење амбасадора), економске (обично се односе на забрану трговине, најчешће везану уз оружје, понекад уз одређене изузетке) те војне (различите врсте војних интервенција). У раду су кориштени дескриптивна и компаративна метода, те научни чланци, објаве регулатора, веб странице релевантних институција, књиге и сл.

У трећој деценији XXI вијека мултилатералне економске санкције су постале све чешћи облик притиска на друге државе. Најновији примјери су санкције против Русије због анексије Крима и дестабилизације Украјине, те санкције против Ирана због њиховог нуклеарног програма. Међутим, постоје заблуде у стручној али и широј јавности које се односе на санкције. Рад указује на то да постоје одређене санкције, као што су забране које се односе на пољопривредне производе и вјештачка ђубрива, јесу олабављене али и даље постоји велика неизвјесност која је довела до успоравања привредне активности на свјетском нивоу.

Осим тога што су мултилатералне санкције чешће примјењиване у последње вријеме, не треба занемарити ни њихове негативне ефекте на националну економију и становништво државе на коју су усмјерене. Наиме, иако су теоретски намијењене да утичу само на политичке одлуке власти, санкције често доводе до нарушавања економске стабилности, раста инфлације и незапослености. Поред тога, угрожавају права појединаца, укључујући и право на здравствену заштиту и основне животне потребе попут хране и воде.

Када се ради о санкцијама које су усмјерене на одређене секторе, попут енергетског или финансијског, оне могу имати посљедичне ефекте на друге секторе и индустрије, што даље погоршава економску ситуацију. На примјер, санкције на извоз енергије могу узроковати несташицу горива, што доводи до застоја у транспорту, производњи и дистрибуцији робе, а самим тим и до повећања цијена на тржишту.

У свјетлу ових чињеница, потребно је озбиљно размотрити алтернативне начине рјешавања политичких несугласица и избјежавати примјену санкција као првог избора. У том смислу, међународна заједница може размотрити примјену дипломатских притисака, преговора, или неке друге облике конструктивног дијалога. С друге стране, државе које су циљ санкција треба да уложе додатне напоре у отварање дијалога и рјешавање отворених питања како би се избјегао утицај санкција на њихову економску и друштвену стабилност.

У коначници, примјена санкција је један од најкомплекснијих и контроверзних алата међународне политике, који захтијева озбиљно разматрање и процјену како би се постигао оптимални ефекат без штетних посљедица по националне економије и становништво државе на коју су усмјерене.

Предмет рада је анализа међународних санкција, с посебним фокусом на економске мултилатералне санкције усмјерене према Руској Федерацији. Проблем рада је недостатак консензуса око појма санкција у контексту којим се бави овај рад, као и постојеће заблуде у стручној и широкој јавности које се односе на санкције актуелна. Истраживачко питање рада јесте: „Како економске функционисању мултилатералне санкције на Русију и како оне утичу на њу те колико су ефикасне у постизању жељених циљева?“

2. ПРЕТХОДНО ИСТРАЖИВАЊЕ

Без обзира на да то да ли су унилатералне и мултилатералне, санкције се уводе да јак и дуго боле. Главни циљ увођења санкција је ограничавање спровођења политичких одлука које су довеле до увођења санкција. Заговорници санкција тврде да су оне постале још ефикасније захваљујући економским, политичким и културним трендовима на крају 20. вијека. Захваљујући глобализацији, привреда сваке земље далеко осјетљивија на прекид протока робе, људи и капитала. Осим тога, изложеност глобалним медијима, становници санкционисаних држава стичу утисак националног понижења. Као аргумент против санкција се наводи чињеница да у многим аутократским и националистичким државама санкције служе као изговор за повећање шовинизма, ксенофобије, политичке репресије и теорија завјера.

Расправљајући о потреби постојања санкција које би државе могле примјенити као мјеру контроле над другим државама у случају њиховог непримјереног понашања, као што су кршења људских права или међународног права, Новак истиче да су Уједињени народи, стварајући и имплементирајући санкције које друге државе могу слиједити, највећи ауторитет у овом подручју. Истовремено, Европска унија такођер има систем за санкционирање који се заснива на одредбама Уговора о Европској унији и Уговора о функционисању Европске уније (Новак, 2013, стр. 62-63). Уговор пружа основу за примјену рестриктивних мјера као што су прекид, дјелимично или потпуно смањење господарских и финансијских односа с једном или више трећих земаља.

Око појма санкција, у контексту о којем се говори у овом раду, не постоји консензус. Иако Уговор о Европској унији ни Уговор о функционисању Европске уније не дају дефиницију појма санкција, ти и други међународни документи дају својеврсне посредне дефиниције говорећи о мјерама које ће се подузимати у неким ванредним ситуацијама. Члан 215. Уговора о функционисању Европске уније носи наслов „Мјере ограничавања“ и говори о „прекиду, односно дјеломичном или потпуном смањењу економских и финансијских односа с једном или с више трећих земаља“ (Уговор о функционисању Европске уније). Члан 41. Повеље Уједињених народа предвиђа

„мјере које не укључују употребу оружане силе“, а које „могу обухватити потпуни или дјелимични прекид економских односа те жељезничких, поморских, зрачних, поштанских, телеграфских, радијских и других средстава везе“ (Повеља Уједињених народа, 1945) Различити аутори изводе различите дефиниције. На примјер „било која забрана, односно стање установљено из разлога вањске политике или националне сигурности, а примјењиво на другу државу од стране групе држава које примјењују стварне и еквивалентне мјере“ (Anthony, 2002, стр. 201) или „економске мјере темељене на политичким обзирима“, док се Евуропска унија користи тим термином само у вези са безбједоносним и с њима повезаним питањима (Can, 1998, стр. 150).

У литератури међународног права се разликују реторзије и репресалије, односно провјетвјере. Осим тога, неки аутори у ту подјелу сврставају и самообрану државе као јо један основ дјеловања државе (Lissel, 2006 стр. 20). Реторзија је као правно допуштен акт једне државе који слиједи као одговор на једнако или сличан акт друге државе, а сврха му је исправљање ситуације или постизање одређеног циља. С друге стране, репресалије (противмјере) представљају мјере којима се одговара на противправне акте једне земље такође кршењем правила међународног права и као такве представљају крајње средство да се једна држава одврати од противправних дјелатности. Дакле, то су акти који представљају кршење међународног права а мотивисани су противправном радњом и штетом изазваном од стране државе против те се предузимају ради успостављања законитости и задовољења због претрпљене штете.

Санкције се могу груписати према карактеру и карактеристикама радњи, поступака или пропуштања која су их изазвали. Кривој разликује три разлога због којих државе крше нпр. темељна права радника, и то економске и политичке разлоге те недостатак средстава. Сукладно тому, поставља се питање који је тип санкција најприкладнији с обзиром на чин који ју је изазвао. Тако ће у начелу бити лакше дисциплинирати земље демократских режима које су санкцију „заслужиле“ одређеним кршењима из економских разлога. Ако су државе „у прекршају“ из неких политичких разлога (нпр. гушење синдиката како би се одржала диктатура), није толико вјеројатно да ће санкције, кад говоримо о санкцијама у економском смислу, бити успјешне, осим ако пошиљатељ није главни или барем већи трговински партнер дотичне државе (Sonnenfeld, 2022). Могуће је разликовати једностране санкције, дакле оне које поједина држава проводи самостално и неовисно о другим земљама и Еуропске уније и Уједињених народа, те вишестране санкције, уз напомену како су прве јефтиније и брже примјењиве. У сваком случају, потребно је напоменути да ће, кад је ријеч о санкцијама у начелу посриједи бити санкције у економском смислу, а не, примјерице, мјере које су предвиђене чланцима 42. и 43. Повеље Уједињених народа. На трагу тих одредаба у Уговору о Еуропској унији налазимо одредбе о заједничкој сигурносној и обрмбеној политици, које обвезују државе чланице да Унији ставе на располагање своје војне и цивилне капацитете за реализацију заједничке безбједоносне и одбрмбене политике.

3. МЕТОДОЛОГИЈА

Да би се дао одговор на истраживачко питање, проведено је истраживање литературе користећи различите академске базе података, као што су Google Scholar, Scopus, Web of Science и Springer Link. У истраживањима се истичу сличности и разлике закључака и резултата до којих су дошли различити аутори. Осим цитираности и индексирања, критеријуми који су кориштени при избору литературе су тежња да радови буду објављени током последње деценије на енглеском, српском или хрватском језику те да имају категоризацију као научни рад. Овај методолошки приступ који има за циљ успоставити свеобухватно разумијевање и критичку процјену знања релевантног за одређену тему те потенцијално открити слабости или тврдње које заслужују даље истраживање. Идентификовани извори укључени у овај преглед прегледани су на релевантност на основу три питања: „Да ли истраживање описује ефекте санкција?“, „Да ли рад обрађује могућност санкције и њихове ефекте на Руску Федерацију?“ и „Да ли рад пружа увид у изазове увођења санкција на обје стране у модерним финансијским системима?“ Ова питања су била својеврстан филтер током прегледавања наслова, сажетак, кључних ријечи те истраживачких циљева и питања.

4. РЕЗУЛТАТИ

Нешто више од двије године од почетка пандемије, када је очекивало да ће се пословање наставити одвијати уз „ново нормално“, 24. фебруара је почео рат у Украјини. Свјетске берзе су већ у наредним данима показале о каквом тектонском поремећају се ради са аспекта свјетске привреде. Цијене енергената, основних сировина за производњу хране, али и новца, имале су озбиљне скокове још у јануару. С обзиром на то да је Русија једна од водећих економија свијета, каснији раст није изненађење.

Руска Федерација, од самог почетка увођења санкција, настоји да увјери планету да санкције немају ефекта али оне су ипак имале разоран ефекат на руску економију. Чак и ако нека од сукобљених страна прогласи или оствари побједу, ако наставе путем који је започет 24. фебруара, и једна и друга страна ће изгубити економски рат. Штавише, без обзира на исход рата, ефекти санкција према Русији нису занемарљиви ни за оне који су их увели.

Један од кључних разлога зашто постоји дилема о ефикасности санкција постоји је чињеница да из Русије долази мање релевантних економских показатеља. Преносе се руске економске анализе, прогнозе и пројекције. Руска влада је ускратила већи број кључних статистичких података који су се прије рата ажурирали на мјесечној бази, укључујући све податке о вањској трговини, мјесечној производњи нафте и плина, извозне количине робе, приливи и одливи капитала, обвезни финансијски извјештаји великих компанија, подаци о монетарној бази централне банке и подаци о директним страним улагањима. (Анисимова & Кореняко, 2022).

Није тајна да је Русија на рачунима имала много резерви за „црне дане“ које су акумулиране од прихода од нафте и гаса. Међутим, и те резерве се топе а

упитно је да ли Русија зарађује довољно од извоза нафте и гаса. Стиче се утисак да Русија не може Азији да прода исте количине гаса која се 2021. продавала Европи. Русија је током 2021. године у Кину извезла 16,5 милијарди м³ што представља мање од 10 одсто од 170 милијарди м³ природног гаса које је Русија извезла у Европу. Русија се јесте окренула Кини и Индији али уз продају по попусту без преседана. Нафту продаје по попусту од 35 долара, иако никад није давала попуст већи од пет долара, чак ни за време инвазије на Крим 2014. године (Bloomberg, 2020). Осим тога, руским нафтним танкерима треба у просјеку 35 дана да стигну до источне Азије, наспрам два до седам дана да стигну до Европе, због чега је само 39 одсто руске нафте отишло у Азију наспрам 53 одсто намијењених Европи. То је велики утицај на маржу и на профитабилност пословања. Даље, Руска Федерација није надокнадила изгубљене послове и увоз замјењујући их увозом из Азије. Између осталог, драматично је опала продаја страних аутомобила а осим проблема у снабдијевању порасла је и инфлација. Осим тога, страна предузећа запошљавала су око 12 одсто радне снаге у Русији. То је око пет милиона радника. Резултат њиховог повлачења није само пад броја радних места, већ и пад привредне активности за више од 1.000 компанија које чине око 40 одсто руског БДП-а. Тим повлачењем су поништени ефекти изградње економских односа током посљедње три деценије. Фореигн Полицу је писао да је чак је и градоначелник Москве признао да очекује велики губитак радних мјеста док велики број предузећа пролази кроз процес гашења.

Руска Федерација је снагу санкција земаља групе Г7 и ЕУ први пут осјетила 2014. године након почетка конфликта са Украјином. Ефекти санкција се примјећују и у годинама које су услједили, а то се најбоље уочава на скромним стопама раста реалног БДП-а све до 2019. године.

Рат који је у току уопште се не одвија на територији Русије нити су на територији Русије уништени привредни капацитети. Поређења ради, Србија је током 1999. трпила агресију на цијелој територији и уништавани су и цивилни и привредни објекти што је уз уведене санкције и застој у привредној активности проузроковало смањења БДП-а за 10%. Ипак, иако нема уништавања руских привредних добара процијењени годишњи пад руске економије, према ММФ-у, пад је требао бити значајан. Процјене су да се биле да ће током 2022. БДП Русије смањити за 2,1% у односу на 2021. годину.

Ostroukh и Winning вјерују да су санкције „далеко од тога да су недјелотворне или разочаравајуће“ (Ostroukh & Winning, 2022) Сонненфелд и Тиан тврде да су „међународне санкције и повлачење пословања из Русије имали су разарајући утицај на руску економију и да, заправо, руска економија имполдира.“ (Sonnenfeld & Tian, 2022).

ММФ је саопштио да је Руска економија у бољем стању него што се очекивало након санкција. Упркос западним санкцијама наметнутим Москви након

инвазије на Украјину, чини се да их руско gospodarство подноси боље него што се очекивало јер има користи од високих цијена енергената.

Санкције су имале за циљ одвојити Русију од глобалног финансијског система и угушити средства доступна Москви за финансирање рата. Но најновији ММФ-ов извјештај о свјетском gospodarству повећао је процјену руског бруто домаћег производа (БДП) за ову годину за невјеројатних 2.5%, иако се још увијек очекује пад од 6%. С друге стране, и Европа трпи. Европљани су дијелим преко извјештаја из медија а дијелом преко властитог искуства искусили раст цијена хране и енергената. Из Европе се шаљу контролисане поруке о проналаску алтернативе јефтином руском гасу. Може се рећи да је цијели свијет осјетио економске посљедице санкција. Поскупило је ђубриво. Азот и уреа су поскупили за више од 200%. Наши пољопривредници их набављају из Русије. Уз раст цијена горива, то се одразило на повећање цијена хране коју данас плаћамо више од 30% него прије годину дана.

Санкције су имале значајне посљедице на руску економију. Прво, забиљежено је смањење прилива страних капитала и изолација од глобалног финансијског тржишта јер су стотине страних компанија напустиле Русију упркос томе што су руски званичници настојали да отежају процес изласка (Вијеће Европске Уније, 2023; Think Tank European Parliament, 2023). Даље, забиљежен је пад увоза високотехнолошке робе и губитак приступа новим технологијама. Санкције су ограничиле извоз робе која се може користити за војне сврхе, као и робе која је битна за развој енергетског сектора, пољопривреде и индустрије. Русија је била присиљена да се ослони на домаћу производњу или алтернативне добављаче, који су често били скупљи и лошијег квалитета.

На крају, БДП није негативан али је смањен а забиљежен раст инфлације. Санкције су смањиле економску активност, потрошњу и инвестиције у Русији. Према процјенама, руски БДП је пао за 6% у 2023. години, док је инфлација порасла на двоцифрене стопе. Санкције су такође утицале на курс рубље, који је ослабио у односу на друге валуте. (WEF, 2023).

Све наведено се одразило на повећање сиромаштва и незапослености. Санкције су погоршале социјалну ситуацију у Русији, посебно за рањиве групе становништва. Цијене хране, енергије и других основних потрепштина су порасле, док су плате и пензије стагнарале или смањиване. Незапосленост је такође порасла, јер су многе компаније биле присиљене да смање број запослених или да затворе своје пословање (European Parliament, 2023).

5. ДИСКУСИЈА

Након 24. фебруара 2022. године постало је и више него јасно да осим војно-политичке кризе на истоку Европе свијет улази и у ресурсно-енергетску кризу. Цијене гаса, нафте, метала, пшенице и других роба на свјетском тржишту

свакодневно су расле, уз истовремени раст вриједности новца којим се те робе купује, што цијене ресурса чини још већом. Паралалено са покушајима рјешавања војно-политичке кризе, а схватајући и озбиљност ресурсно-енергетске кризе, челници ЕУ су брзо донијели стратешку одлуку према којој ће Унија у наредних пет година активно радити на смањењу зависности о руском гасу, нафти и угљу. Истовремено са тим процесом уводе се мултилатералне економске и дипломатске санкције Руској Федерацији. Већ почетком марта ношење маске за заштиту од короне је постало ствар прошлости јер је фокус био на већим економским изазовима.

Русија је потпуно или дјелимично прекинула доток гаса у 12 земаља ЕУ што може да доведе до натпросјечне потражње за гасом. По том сценарију Европа би могла раније исцрпити резерве гаса или га неће моћи набавити довољно. Највеће компаније из сектора индустрије би биле приморане да рационализују потрошњу енергије и смање број запослених што би довело до прекидања ланца снабдијевања. Високе цијене енергије довеле би до пораста броја банкрота јер би компаније постале непрофитабилне. Такав сценарио би резултовао рецесијом која би се могла развући и на 2024. годину. У екстремној варијанти ове прогнозе, владе би могле ограничити потрошњу енергије што би довело до таласа редукција струје. Ако бисмо наставили прогнозировать у овом правцу дошли бисмо до тестирања солидарности у Европи. Државе чланице могу да зауставе или смање доток гаса и електричне енергије својим комшијама да би спријечиле nestaшице у земљи. С обзиром на њихову високу зависност од руског гаса, средња Европа, Њемачка и Аустрија би у таквом сценарију биле најизложеније дубокој рецесији.

За то вријеме не може се тврдити да САД не трпе ниједну негативну посљедицу рата. У САД је и храна поскупила. Истовремено, готово да је немогуће и помислити да САД нису искористиле упражњен простор који је настао одсуством производа из Русије на разним тржиштима. Све и да је тако, Америци одговара успоравање великог конкурента на глобалном тржишту и постепено увећање свог удјела на разним тржиштима, прије свега на тржишу гаса, нафте, челика и ђубрива. Није више новост објава да је Америка највећи добитник рата на тлу Украјине. Кретање индекса на берзама потврђује да су тога већ неколико седмица свјесни и улагачи на финансијским тежиштима у Сјеверној Америци.

ЗАКЉУЧАК

У раду се даје одговор на питање како се мултилатералне санкције одражавају на Русију и како оне утичу на њу те колико су ефикасне у постизању жељених циљева. Истраживање се фокусира на економске санкције, а не и на друге врсте санкција, као што су политичке, дипломатске или војне. То може занемарити неке важне аспекте утицаја санкција на Русију и друге земље.

Истовремено, истраживање се ослања на квантитативне показатеље, као што су БДП, инфлација, увоз и извоз. То може пропустити неке квалитативне факторе, као што су перцепција, мотивација, легитимност и солидарност санкционисане државе и њених партнера.

У раду се санкције описују као мјере које државе или међународне организације примјењују против других држава због њиховог непримјереног понашања. Санкције могу бити једностране или вишестране те економске или политичке, реторзије или репресалије. Санкције имају за циљ да промијене понашање санкционисане државе или да је казне за кршење међународног права или људских права. Санкције се разликују по својој учинковитости и посљедицама, овисно о карактеру и мотивима санкционисане државе и њеним односима с пошilhaоцем санкција. Санкције утичу на Русију и имају значајан ефекат, посебно када се говори о одређеним дијеловима популације, као и о одређеним секторима економије. Санкције су имале озбиљне посљедице на руску економију након рата у Украјини. Оне су смањиле прилив страног капитала, увоз високотехнолошке робе и економску активност. Санкције су такође повећале инфлацију, сиромаштво и незапосленост. Осим тога, санкције су утицале и на друге земље, посебно на Европу, која је осјетила раст цијена хране и енергената. Размјере тог утицаја још увијек нису посве јасне, што због недостатка и свјесног прикривања одређених показатеља и непостојања правог демократског дијалога, што због тога што ће се, према мишљењима стручњака, потпуни утицај видјети тек накнадно у годинама које долазе. Ограничења истраживањај произилазе из чињенице да се истраживање бави само краткорочним и средњорочним ефектима санкција на Русију и друге земље. То може игнорисати неке дугорочне посљедице, као што су промјене у геополитичкој равнотежи, регионалној сарадњи и глобалној сигурности. Будућа истраживања би могла да прошире обим анализе и укључе друге врсте санкција, као што су политичке, дипломатске или војне чиме би се понудила свеобухватнија слика утицаја санкција на Русију и друге земље. Такође, пожељно је да и будућа истраживања би користе квалитативне методе, као што су интервјуи, анкете или студије случаја. На овај начин ће се указат на дубље и сложеније факторе који утичу на понашање и ставове санкционисане државе и њених партнера. На крају, будућа истраживања би могла да истраже дугорочне посљедице санкција на Русију и друге земље. Истраживање у овом правцу ће предвиди неке потенцијалне сценарије и изазове за будућност геополитичке равнотеже, регионалне сарадње и глобалне сигурности.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Anthony, I. (2002). Sanctions applied by the European Union and the United Nations. *Sipri Yearbook*, 203-230.
- [2] Bloomberg. Преузето са: Russia Hides Budget Spending But Shows How Ruble Hit Oil Revenue. Преузето са: Bloomberg: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-14/russia-hides-budget-spending-but-shows-how-ruble-hit-oil-revenue?sref=qHIByWsS>
- [3] Can, I. (1998). "Can Two Walk Together, Except They Be Agreed?" The Relationship Between International Law and European Law: The Incorporation of United Nations Sanctions Against Yugoslavia Into European. *Common Market Law Review*, 35(1).

- [4] European Parliament (2023). EU sanctions on Russia: Overview, impact, challenges. Преузето са: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739366/EPRS_BRI%282023%29739366_EN.pdf
- [5] Lissel, E. (2006). Economic sanctions within the European Union towards non-Member States.
- [6] Ostroukh, A., & Winning, A. (2022). Investors see bias as Russian statistics agency revises figures. Преузето са: Reuters: <https://www.reuters.com/article/us-russia-statistics/investors-see-bias-as-russian-statistics-agency-revises-figures-idUSKBN17K0RP>
- [7] Sonnenfeld, J. (2022, July). Business Retreats and Sanctions Are Crippling the Russian Economy. Measures of Current Economic Activity and Economic Outlook Point to Devastating Impact on Russia. Преузето са: Yale school of management: <https://yale.app.box.com/s/cq5zinargisl3fgh9nm5swd7hmfgc9vw>
- [8] Sonnenfeld, J., & Tian, S. (2022). Actually, the Russian Economy Is Imploding. Преузето са: foreign policy: <https://foreignpolicy.com/2022/07/22/russia-economy-sanctions-myths-ruble-business/>
- [9] Think Tank European Parliament. (2023). EU sanctions on Russia: Overview, impact, challenges. Преузето са: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI%282023%29739366
- [10] WEF (2023). What effects have sanctions had on the Russian economy? Преузето са: <https://www.weforum.org/agenda/2022/12/sanctions-russian-economy-effects/>
- [11] Анисимова, Н., & Кореняко, А. (2022). rbc.ru. Преузето са: Росавиация приредила публикация сведений об авиаперевозках. Преузето са: <https://www.rbc.ru/business/12/05/2022/627c464c9a7947cd6b10db12>
- [12] Вијеће Европске Уније. (2023). Објашњавамо санкције ЕУ-а против Русије. Преузето са: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>
- [13] Новак, С. (2013). Уводно о санкцијама Еуропске уније. Загребачка правна ревија, 2(1), 61-73.
- [14] Повеља Уједињених народа. Преузето са: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/preamble>
- [15] Уговор о функционисању Еуропске уније. Преузето са: Eur-lex Европа https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0011.01/DOC_3&format=PDF

SUMMARY

The aim of the work is to analyze international sanctions. There is no consensus around the concept of sanctions, in the context discussed in this paper. International sanctions are non-violent actions that individual countries take against other countries in order to force them to change certain aspects of foreign and domestic policy that are considered unacceptable. Depending on whether they are introduced by one country or an international organization, they are divided into unilateral and

multilateral. Sanctions are usually divided into three forms: diplomatic (restriction or complete termination of diplomatic relations between countries, e.g. withdrawal of ambassadors), economic (usually related to the prohibition of trade, usually related to weapons, sometimes with certain exceptions), and military (various types of military intervention). The aim of the paper is to analyze current economic multilateral sanctions with a focus on sanctions against the Russian Federation. The paper used descriptive and comparative methods, as well as scientific articles, announcements by regulators, websites of relevant institutions, books, and the like. The subject of the paper is the analysis of international sanctions, with a special focus on economic multilateral sanctions directed at the Russian Federation. The problem of the work is the lack of consensus around the concept of sanctions in the context of this work, as well as the existing misconceptions among experts and the general public that refer to sanctions. The research question of the paper is: "How do the economic multilateral sanctions on Russia work and how do they affect it and how effective are they in achieving the desired goals?" The paper indicates that there are certain misconceptions among experts and the general public regarding sanctions. The conclusion shows that the sanctions affect Russia to a great extent. The effect is different depending on the observed parts of the population and certain sectors of the economy, but the most affected sectors are those related to the export and import of goods. For example, sanctions have led to a decrease in oil and gas exports from Russia. The extent of that influence is still not entirely clear, partly because of the conscious concealment of certain indicators and the absence of a real democratic dialog, and partly because the full impact will only be seen in the near future. The paper provides an answer to the question of how economic multilateral sanctions on Russia work and how they affect it and how effective they are in achieving the desired goals. The research focuses on economic sanctions and not on other types of sanctions, such as political, diplomatic, or military. This may ignore some important aspects of the impact of sanctions on Russia and other countries. At the same time, the research relies on quantitative indicators, such as GDP, inflation, imports, and exports. This may miss some qualitative factors, such as the perception, motivation, legitimacy, and solidarity of the sanctioned state and its partners.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License